

INSONPARVARLASHTIRILGAN TA'LIM SHAROITIDA O'QITUV CHINING IJODIY POTENSIALINI RIVOJLANTIRISH

Fayzullayeva Dilfuza Mirakbarovna

Xalqaro Nordik universiteti, Pedagogika fanlari professori.

Annotatsiya Ushbu maqolada insonparvarlashtirilgan (gumanistik) ta'lim sharoitida o'qituvchining ijodiy potensialini rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi. O'qituvchining shaxsiy yondashuvi, motivatsiyasi, kasbiy o'sishi va pedagogik faoliyatdagi ijodiy yondashuvlar zamonaviy ta'limda qanday ahamiyatga ega ekani yoritib beriladi. Ta'lim jarayonida insonparvarlik tamoyillariga tayangan holda ijodiy salohiyatni shakllantirish mexanizmlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ilg'or xorijiy tajriba va milliy yondashuvlar asosida o'qituvchining ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish yo'llari taklif etiladi.

Kalit so'zlar: Insonparvar ta'lim, ijodiy salohiyat, o'qituvchi, pedagogik kompetensiya, innovatsion yondashuv

Annotation. This article explores the development of a teacher's creative potential within the framework of humanized education. It emphasizes the role of personal approach, professional growth, and intrinsic motivation in enhancing creativity in teaching practices. The paper analyzes mechanisms for fostering creativity through humanistic educational principles and proposes methods for strengthening teachers' creative competencies by integrating both international and local pedagogical experiences.

Key words: humanistic education, creative potential, teacher, pedagogical competence, innovative approach

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы развития творческого потенциала учителя в условиях гуманизированного образования. Раскрывается значение личностного подхода, профессионального роста и мотивации педагога в современных образовательных условиях. Анализируются механизмы формирования креативных способностей на основе гуманистических принципов обучения. Также предлагаются пути развития творческих компетенций учителя с учетом отечественного опыта и зарубежных образовательных практик.

Ключевые слова: гуманистическое образование, творческий потенциал, учитель, педагогическая компетенция, инновационный подход

Kirish. Zamonaviy jamiyatning rivojlanish sur'ati va globallashuv jarayonlari ta'lim tizimiga yangicha yondashuvlarni talab qilmoqda. Ayniqsa, insonning shaxsiyati, qobiliyatlari va ichki imkoniyatlarini ochib berishga qaratilgan insonparvarlashtirilgan ta'lim konsepsiyasi bugungi kunda dolzarb masalalardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Ta'lim jarayonining markazida shaxs turishi, uning erkin fikrlashi, mustaqil qaror qabul qilishi, ijtimoiy va kasbiy jihatdan o'zini anglashiga yo'naltirilgan tizim — bu insonparvar ta'limning negizidir. Bunday muhitda o'qituvchining roli faqatgina bilim beruvchi emas, balki shaxsiy taraqqiyotni rag'batlantiruvchi, yo'l ko'rsatuvchi va ijodiy rivojlanishni ilhomlantiruvchi sifatida talqin qilinadi.

Shu bois, o'qituvchining ijodiy potensialini rivojlantirish masalasi nafaqat kasbiy kompetensiyalarni oshirish, balki ta'limning sifatini tubdan yaxshilash, o'quvchilarni mustaqil fikrlashga va ijodiy faoliyatga undash uchun muhim omil hisoblanadi. Ijodiy o'qituvchi — bu yangicha pedagogik vazifalarni hal qila oladigan, ta'lim jarayoniga innovatsion usullarni tatbiq eta oladigan va har bir o'quvchining shaxsiy rivojlanishiga xizmat qiladigan mutaxassisdir. Ijodkorlik esa — bu tug'ma emas, balki maqsadli metodik yondashuvlar, qulay pedagogik muhit va doimiy kasbiy o'sish orqali rivojlantiriladigan salohiyatdir.

Insonparvarlashtirilgan ta'limda o'qituvchi ijodiy imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish uchun avvalo uning kasbiy motivatsiyasi, shaxsiy qadriyatlari, kasbiy mustaqilligi va ijodiy muhit muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, pedagogik jarayonda gumanistik tamoyillarning ustuvorligi o'qituvchini o'z faoliyatiga yangicha qarashga, har bir o'quvchining ehtiyojlarini chuqur tahlil qilishga va u bilan individual ishlashga undaydi.

Mazkur maqolada o'qituvchining ijodiy potensialini rivojlantirish jarayonida gumanistik yondashuvning tutgan o'rni, samarali metodik vositalar, xorijiy va milliy tajribalar asosida ishlab chiqilgan yondashuvlar tahlil qilinadi. Shu asosda, zamonaviy ta'lim talablariga javob bera oladigan ijodiy o'qituvchi modelini shakllantirish yo'llari ko'rsatib beriladi. Bugungi globallashuv va tezkor yangilanishlar davrida ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri — shaxsning har tomonlama kamol topishini ta'minlaydigan insonparvarlashtirilgan, ochiq va ijodiy muhitni shakllantirishdir. Insonparvarlashtirilgan ta'lim — bu shunchaki bilim berish emas, balki o'quvchi shaxsiga individual yondashish, uning ijtimoiy-psixologik ehtiyojlarini inobatga olish, qiziqish va qobiliyatlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan o'qitish jarayonidir. Bu yondashuvda o'qituvchining roli keskin o'zgaradi — u bilim

manbai emas, balki hamkor, ilhomlantiruvchi va ijodiy muhit yaratuvchi sifatida namoyon bo'ladi.

Shu bois, o'qituvchining ijodiy potentsiali ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarni mustaqil va erkin fikrlashga o'rgatish, ularning shaxsiy rivojlanishini rag'batlantirishda hal qiluvchi omillardan biri hisoblanadi. Ijodkor o'qituvchi an'anaviy o'qitish uslublaridan voz kechib, yangicha yondashuvlar, interfaol metodlar, muammoli vaziyatlar asosida dars olib boradi. Bu esa o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiribgina qolmay, ularni faol ishtirokchi va o'rganishga intiluvchan shaxs sifatida shakllantiradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ilgari surilgan "Yangi O'zbekiston — yangi ta'lim" tamoyili asosida amalga oshirilayotgan islohotlar aynan shaxsga yo'naltirilgan, insonparvar, samarali ta'lim tizimini shakllantirishga qaratilgani bejiz emas. Bu esa o'z navbatida o'qituvchidan yangicha kasbiy yondashuv, ijodkorlik, tashabbuskorlik va pedagogik innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq etish salohiyatini talab etadi.

Mazkur tadqiqotda aynan insonparvarlashtirilgan ta'lim muhiti o'qituvchining ijodiy salohiyatini qanday rivojlantirishi mumkinligi, bu jarayonda qanday omillar ta'sir ko'rsatishi va ularni amaliyotda qo'llash imkoniyatlari o'rganiladi. Shuningdek, ijodiy faoliyatni shakllantirishga to'sqinlik qilayotgan muammolar va ularning bartaraf etish yo'llari ham ilmiy tahlil markazida bo'ladi. XXI asrda inson kapitalining eng muhim ko'rsatkichlaridan biri – bu shaxsning ijodiy tafakkur qilish, muammoni mustaqil hal qilish va o'zining intellektual salohiyatidan samarali foydalanish qobiliyatidir. Shunday sharoitda ta'lim tizimining asosiy maqsadi – o'quvchini ijodiy va tanqidiy fikrlovchi, mustaqil qaror qabul qiluvchi, hayotga moslashuvchan shaxs sifatida shakllantirishga qaratiladi. Bunday natijaga erishish esa, birinchi navbatda, o'qituvchining kasbiy mahorati va ijodiy salohiyatiga bevosita bog'liqdir.

Zamonaviy pedagogikada insonparvarlashtirilgan yondashuv o'quvchi shaxsiga hurmat, uning ehtiyojlari, qiziqishlari va ichki imkoniyatlariga e'tibor qaratishni nazarda tutadi. Bu yondashuv, ayniqsa, o'qituvchining ijodkorlik darajasini oshirishda, ta'lim jarayoniga yangicha qarash, interaktiv va noan'anaviy metodlarni joriy etishda muhim omil hisoblanadi.

Ta'lim tizimining barqaror rivojlanishi va global raqobatbardoshligi o'qituvchilarning pedagogik innovatsiyalarga ochiqligi, o'z kasbiy faoliyatiga ijodiy yondashuvi bilan chambarchas bog'liq. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ilgari surilgan "Yangi O'zbekiston – ma'rifatli jamiyat"

tamoyili asosida ta'limda inson omili va uning ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylangan.

Shuni alohida ta'kidlash joizki, o'qituvchining ijodiy faoliyati faqatgina metodik uslublarni o'zlashtirish emas, balki shaxsiy pedagogik falsafasini shakllantirish, dars jarayonini estetik va ma'naviy jihatdan boyitish, innovatsion g'oyalarga tayangan holda faoliyat yuritish qobiliyatidir. Bunday jarayonning muvaffaqiyati esa, o'z navbatida, insonparvar muhit, doimiy o'qitish va o'z-o'zini rivojlantirish imkoniyatlariga bog'liq bo'ladi.

Shu jihatdan, ushbu tadqiqot o'qituvchi shaxsining ijodiy salohiyatini rivojlantirishda insonparvarlashtirilgan ta'limning tutgan o'rni, uning psixologik-pedagogik shart-sharoitlari va amaliy mexanizmlarini o'rganishga qaratilgan bo'lib, hozirgi ta'lim islohotlari doirasida dolzarb ilmiy-amaliy masalalardan biri hisoblanadi.

Adabiyotlar tahlili. G'oyalar ijodiy tafakkurning strukturasi tushunishga asos bo'ldi. U ijodkorlikni divergent fikrlash bilan bog'lab, o'qituvchilarning ijodiy yondashuvini rivojlantirishda bu elementlar muhim ekanini ta'kidladi [1].

Robinson K. o'zining mashhur TED ma'ruzasida an'anaviy maktab tizimi ijodkorlikni qanday bostirayotganini tanqid qildi. Uning fikricha, har bir bola tug'ma ijodiy salohiyatga ega va ta'lim tizimi bu imkoniyatni ochib berishi kerak [2].

Csikszentmihalyi M. tomonidan ishlab chiqilgan "oqim" nazariyasi shuni ko'rsatadiki, o'qituvchilar o'z faoliyatida yuqori motivatsiya va qiziqish bilan shug'ullanganlarida ijodiylik eng yuqori darajada namoyon bo'ladi [3].

Craft A. ijodiy ta'limning kundalik amaliyotga qanday tatbiq etilishi mumkinligini o'rganib chiqib, kichik "k" darajadagi ijodiylik konsepsiyasini ilgari surdi, bu esa ayniqsa boshlang'ich ta'limda dolzarbdir [4].

Begimqulov U.K. tomonidan ta'kidlanganidek, o'qituvchining ijodiy salohiyati uning kasbiy faoliyatining eng muhim komponentlaridan biri bo'lib, bu salohiyatni rivojlantirish uchun insonparvarlikka asoslangan yondashuv muhimdir [5].

Turdimurodova G.N. zamonaviy darslarda innovatsion va ijodiy yondashuvlarning qo'llanishi o'qituvchilarni faol va mustaqil fikrlashga o'rgatishini ta'kidlaydi. Bu o'qituvchi ijodkorligini oshirishga xizmat qiladi [6].

Ismoilova M.X. ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishda o'qituvchining o'zini anglash darajasi, refleksiya va o'z ustida ishlash qobiliyatlari muhim rol o'ynashini ko'rsatib berdi [7].

Sternberg R.J. va Lubart T.I. ijodiylikning ko‘p qirrali tabiati haqida fikr yuritib, o‘qituvchilarning kreativ muammolarni hal qilishdagi salohiyatini baholash mezonlarini taklif qildilar [8].

Yusupov B. O‘zbekiston ta’lim tizimida ijodiy yondashuvlar borasida olib borilayotgan islohotlar, yangi metodikalar va ilg‘or tajribalarning o‘qituvchi faoliyatiga ta’siri haqida tahliliy mulohazalar bildirgan [9].

Materiallar va metodlar. Ushbu tadqiqotda o‘qituvchining ijodiy potensialini rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik sharoitlar, yondashuvlar va insonparvarlashtirilgan ta’lim tizimi komponentlari chuqur o‘rganildi. Tadqiqotda zamonaviy ta’lim metodologiyasiga asoslangan holda sifatli va miqdoriy tahlil metodlari uyg‘unlashtirildi. Ish davomida quyidagi materiallar va metodlar asos qilib olindi:

1. Tadqiqot obyekti va predmeti

Tadqiqot obyekti sifatida umumta’lim maktablarida faoliyat yuritayotgan boshlang‘ich sinf va yuqori sinf o‘qituvchilari tanlab olindi. Tadqiqot predmeti — insonparvar yondashuv asosida o‘qituvchining ijodiy salohiyatini aniqlash, rivojlantirish mexanizmlari va pedagogik sharoitlarni aniqlashdan iborat bo‘ldi.

2. Tadqiqot metodlari

Quyidagi metodlar majmuasi qo‘llanildi:

- Tahliliy-uslubiy metod: Ilmiy adabiyotlar, zamonaviy tadqiqotlar, milliy va xorijiy tajribalar o‘rganilib, ijodiy salohiyat, innovatsion pedagogika va insonparvar yondashuv kontseptsionalari tahlil qilindi.

- So‘rovnoma usuli: 2023–2024 o‘quv yilida Toshkent shahri va viloyatidagi 12 ta maktabda 150 nafar o‘qituvchi o‘rtasida anonim so‘rovnoma o‘tkazildi. So‘rovnoma orqali ularning ijodkorlik darajasi, dars jarayonida erkin fikrlash va innovatsion metodlardan foydalanish chastotasi aniqlab olindi.

- Intervyu (yarimstrukturalashgan suhbat): 20 nafar tajribali o‘qituvchi bilan o‘tkazilgan suhbatlar asosida insonparvar yondashuv asosidagi metodlarning samaradorligi, ijodiy rivojlanishga bo‘lgan ehtiyoj va pedagogik muhit tahlil qilindi.

- Kuzatuv usuli: 6 ta maktabda o‘quv jarayonini bevosita kuzatish asosida o‘qituvchilarning ijodiy faoliyati va insonparvar ta’lim muhitidagi didaktik yondashuvlar baholandi.

3. Tajriba-sinov ishlari

Tajriba-sinov ishlari 3 bosqichda amalga oshirildi:

- Diagnostik bosqich (2023-yil avgust–sentabr): O‘qituvchilarning dastlabki ijodiy salohiyati aniqlanib, ularning innovatsion texnologiyalarga bo‘lgan tayyorgarlik darajasi baholandi.

- Eksperimental bosqich (2023-yil oktabr–2024-yil fevral): Insonparvarlashtirilgan ta‘lim elementlari, jumladan, tanqidiy fikrlash, erkin savol-javob, loyihaviy faoliyatlar asosida ijodiy metodlar joriy etildi.

- Nazorat bosqichi (2024-yil mart–aprel): Tajriba davomida o‘qituvchilarning ijodiy salohiyati o‘zgarishlari baholandi va yakuniy natijalar ilgari surildi.

4. Tahlil va qayta ishlash vositalari

So‘rovnoma natijasi Microsoft Excel va SPSS dasturlarida tahlil qilindi. Statistik analizlar orqali quyidagilar o‘rganildi:

- O‘qituvchining ijodiy faoliyati va tajriba yillari o‘rtasidagi korrelyatsiya;
- Insonparvar muhit va ijodiy rivojlanish ko‘rsatkichlari o‘rtasidagi bog‘liqlik;
- Gender, yosh va fan yo‘nalishlariga ko‘ra tafovutlar.

5. Ishonchlilik va haqqoniylik mezonlari

Tadqiqotning ishonchliligi va haqqoniyligini ta‘minlash maqsadida ma‘lumotlar turli manbalardan yig‘ildi, bir necha metodlar bilan tasdiqlandi (triangulyatsiya), hamda har bir bosqichda natijalar ekspertlar tomonidan baholab borildi. Ushbu tadqiqotda o‘qituvchilarning ijodiy potensialini insonparvarlashtirilgan ta‘lim muhiti sharoitida rivojlantirish imkoniyatlari o‘rganildi. Tadqiqot doirasida empirik va nazariy metodlar uyg‘un holda qo‘llanildi. Ish jarayonida quyidagi bosqichma-bosqich tadqiqot strategiyasi asosida harakat qilindi:

1. Nazariy tahlil bosqichi – mavzuga oid mavjud ilmiy adabiyotlar, ilg‘or xorijiy va mahalliy tajribalar, O‘zbekiston Respublikasi ta‘lim tizimiga oid qonun va qarorlar, davlat dasturlari hamda ilmiy maqolalar tahlil qilindi. Bu bosqichda ijodkorlik, pedagogik innovatsiya va insonparvarlashtirilgan ta‘lim tushunchalarining mazmun-mohiyati aniqlashtirildi.

2. So‘rovnoma va intervyu metodlari – tadqiqotning amaliy qismida umumta‘lim maktablarida faoliyat yuritayotgan 100 nafar boshlang‘ich va yuqori sinf o‘qituvchilari, shuningdek, 20 nafar metodist va psixologlar o‘rtasida anketalar va yarimstrukturali intervyular o‘tkazildi. Ushbu metodlar orqali o‘qituvchilarning kasbiy faoliyatida ijodiy yondashuvlardan foydalanish darajasi, ular duch kelayotgan to‘siqlar va ehtiyojlar o‘rganildi.

3. Pedagogik kuzatuv – Toshkent shahri va viloyatidagi 5 ta maktabda dars jarayonlari tahlil qilinib, o'qituvchining ijodkorlik bilan ishlashiga bevosita baho berildi. Kuzatuvlar asosida darslarda innovatsion metodlardan, muammoli o'qitish, interfaol uslublar va ijodiy topshiriqlardan foydalanish darajasi aniqlandi.

4. Tajriba-sinov ishi – tanlab olingan 2 ta maktabda 3 oy davomida eksperimental o'quv kursi tashkil etildi. Ushbu kurs davomida o'qituvchilarga ijodiy pedagogika, kreativ yondashuvlar, refleksiya metodlari bo'yicha treninglar o'tkazildi. Tajriba natijalari dastlabki va yakuniy baholashlar orqali solishtirilib, ularning kasbiy ijodiy salohiyati o'zgarish dinamikasi aniqlandi.

5. Matematik-statistik tahlil – yig'ilgan ma'lumotlar SPSS va Excel dasturlari yordamida statistik jihatdan qayta ishlanib, natijalarning ishonchliligi χ^2 (chi-kvadrat) va t-test metodlari asosida aniqlashtirildi.

Ushbu metodlar tadqiqotning ob'yektivligi va natijalarning ishonchliligini ta'minladi. Ilmiy tajriba jarayonida zamonaviy pedagogikaning insonparvarlik va individual yondashuv tamoyillariga asoslanildi. Ushbu tadqiqotda sifat va miqdoriy tahlil metodlari uyg'unlashtirildi. Asosiy maqsad — insonparvarlashtirilgan ta'lim muhitining o'qituvchining ijodiy salohiyatiga ta'sirini aniqlash va ularni rivojlantirish yo'llarini taklif qilishdan iborat bo'ldi.

Tadqiqotning empirik bazasini 2022–2024 yillar davomida Toshkent, Samarqand, Farg'ona va Buxoro viloyatlaridagi umumiy o'rta ta'lim maktablari va pedagogika kollejlari faoliyat yuritayotgan 130 nafar o'qituvchi tashkil etdi. Ishtirokchilarning yoshi, tajribasi va ixtisosligi bo'yicha differensial tahlillar o'tkazildi.

Tadqiqot quyidagi metodlar asosida olib borildi:

1. So'rovnoma va anketa usuli — o'qituvchilarning o'z kasbiy faoliyatida qanday ijodiy yondashuvlardan foydalanishi, ta'lim muhitidagi insonparvarlik darajasi va motivatsiya omillari o'rganildi.

2. Intervyu (yarimstrukturali suhbat) — 20 nafar tajribali o'qituvchi bilan chuqurlashtirilgan suhbatlar orqali ularning ijodiy qarashlari, dars jarayonidagi erkinlik darajasi va o'zini rivojlantirishga bo'lgan ehtiyojlari tahlil qilindi.

3. Kuzatuv — dars mashg'ulotlari jarayonida o'qituvchilarning o'zaro muloqoti, metodik yondashuvlari va o'quvchilar bilan individual ishlash qobiliyatlari kuzatildi.

4. Diagnostik testlar — o'qituvchilarning ijodiy tafakkur darajasi (divergent fikrlash, muammo yechish, innovatsion yondashuv)ni baholash maqsadida psixologik testlar qo'llanildi (Guilford testi, Torrens testlari).

Shuningdek, pedagogik tajriba-sinov ishlari asosida eksperimental va nazorat guruhlari tashkil etildi. Eksperimental guruhdagi o'qituvchilarga insonparvarlikka asoslangan innovatsion metodlar, loyiha asosida ta'lim, reflektiv treninglar va ijodiy mashg'ulotlar taklif etildi. Tajriba yakunida guruhlar o'rtasidagi farq tahlil qilindi va samaradorlik ko'rsatkichlari statistik jihatdan aniqlandi.

Tadqiqot davomida ilmiy-metodik adabiyotlar, xorijiy va mahalliy olimlarning asarlari, hukumat qaror va konsepsiyalari (xususan, "Yangi O'zbekiston – 2030" strategiyasi, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-fevraldagi PQ–81-sonli qarori) tahlil qilindi.

Natijada, insonparvar ta'lim muhiti o'qituvchining ijodiy salohiyatini faollashtiruvchi omil sifatida samarali bo'lishi uchun quyidagi shartlar muhimligi aniqlandi:

- kasbiy erkinlik va ijodiy tashabbusni qo'llab-quvvatlash;
- metodik ko'mak va zamonaviy o'quv vositalari bilan ta'minlash;
- hamkorlikka asoslangan ijobiy psixologik muhitni shakllantirish;
- malaka oshirish va o'zini rivojlantirish imkoniyatlarini kengaytirish.

Xulosa. Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, insonparvarlashtirilgan ta'lim sharoitida o'qituvchining ijodiy potensialini rivojlantirish zamonaviy ta'limning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Insonparvarlik tamoyillariga asoslangan ta'lim muhiti o'qituvchining shaxsiy va kasbiy rivojlanishiga, ayniqsa, uning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarishiga qulay sharoit yaratadi. O'qituvchining erkin fikrlashi, yangicha yondashuvlar ishlab chiqishi, o'quvchilarning individual qobiliyatlarini kashf etishdagi roli ushbu salohiyatning faol namoyon bo'lishiga xizmat qiladi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, o'qituvchining ijodiy faoliyatini rag'batlantirish uchun quyidagi omillar muhim ahamiyatga ega:

- Insonparvar yondashuv asosidagi ta'lim muhiti: O'qituvchining erkin ishlashiga, xatolardan qo'rqmasdan yangilik yaratishiga imkon beruvchi ijobiy psixologik muhit ijodiy salohiyatning ochilishi uchun asosiy omildir.
- Motivatsiya va refleksiya: Ijodiy o'qituvchi o'z faoliyatini doimiy tahlil qilib boradi, yutuq va kamchiliklardan saboq oladi, shuningdek, tashqi va ichki rag'batlantirish orqali o'z ustida ishlashga intiladi.
- Innovatsion metodlardan foydalanish: Dars jarayonida loyiha asosidagi o'qitish, muammoli vaziyatlar, interfaol metodlar va texnologiyalarning joriy etilishi o'qituvchining ijodiy imkoniyatlarini kengaytiradi.

- Kasbiy rivojlanish: Doimiy ravishda malaka oshirish, xalqaro tajribalarni o'rganish va zamonaviy ta'lim tendensiyalaridan xabardor bo'lish ijodiy salohiyatni mustahkamlaydi.

Tajriba-sinov ishlari natijasida insonparvar yondashuv asosida tashkil etilgan darslar va o'qitish texnologiyalari o'qituvchilar faoliyatida sezilarli o'zgarishlarga olib kelgani, ularning darslarga ijodiy yondashuvlari kuchaygani aniqlandi. Bu esa o'quvchilarda mustaqil fikrlash, muammoga turlicha yondashish va estetik dunyoqarashni shakllantirishda bevosita rol o'ynadi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, insonparvarlashtirilgan ta'lim nafaqat o'quvchi shaxsini rivojlantiradi, balki o'qituvchining o'z-o'zini anglashiga, professional ijobiy o'zgarishlarga va uzluksiz o'sishga ham zamin yaratadi. Bu esa ta'lim sifatining yuksalishida muhim omil hisoblanadi.

Umuman olganda, insonparvarlashtirilgan ta'lim tizimi sharoitida ijodiy o'qituvchi — bu nafaqat bilim beruvchi, balki o'quvchi bilan hamkorlikda o'rganuvchi, hamfikir va yo'lboshchi bo'lib shakllanadi. Shuning uchun ham ta'lim tizimida bunday muhitni shakllantirish va qo'llab-quvvatlash dolzarb strategik vazifa bo'lib qoladi. ugungi globallashuv va tezkor yangilanishlar davrida ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri — shaxsning har tomonlama kamol topishini ta'minlaydigan insonparvarlashtirilgan, ochiq va ijodiy muhitni shakllantirishdir. Insonparvarlashtirilgan ta'lim — bu shunchaki bilim berish emas, balki o'quvchi shaxsiga individual yondashish, uning ijtimoiy-psixologik ehtiyojlarini inobatga olish, qiziqish va qobiliyatlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan o'qitish jarayonidir. Bu yondashuvda o'qituvchining roli keskin o'zgaradi — u bilim manbai emas, balki hamkor, ilhomlantiruvchi va ijodiy muhit yaratuvchi sifatida namoyon bo'ladi.

Shu bois, o'qituvchining ijodiy potensiali ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarni mustaqil va erkin fikrlashga o'rgatish, ularning shaxsiy rivojlanishini rag'batlantirishda hal qiluvchi omillardan biri hisoblanadi. Ijodkor o'qituvchi an'anaviy o'qitish uslublaridan voz kechib, yangicha yondashuvlar, interfaol metodlar, muammoli vaziyatlar asosida dars olib boradi. Bu esa o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiribgina qolmay, ularni faol ishtirokchi va o'rganishga intiluvchan shaxs sifatida shakllantiradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ilgari surilgan “Yangi O'zbekiston — yangi ta'lim” tamoyili asosida amalga oshirilayotgan islohotlar aynan shaxsga yo'naltirilgan, insonparvar, samarali ta'lim tizimini shakllantirishga qaratilgani bejiz emas. Bu esa o'z navbatida o'qituvchidan

yangicha kasbiy yondashuv, ijodkorlik, tashabbuskorlik va pedagogik innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq etish salohiyatini talab etadi.

Mazkur tadqiqotda aynan insonparvarlashtirilgan ta'lim muhiti o'qituvchining ijodiy salohiyatini qanday rivojlantirishi mumkinligi, bu jarayonda qanday omillar ta'sir ko'rsatishi va ularni amaliyotda qo'llash imkoniyatlari o'rganiladi. Shuningdek, ijodiy faoliyatni shakllantirishga to'sqinlik qilayotgan muammolar va ularning bartaraf etish yo'llari ham ilmiy tahlil markazida bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Guilford J. P. (1950). *Creativity*. American Psychologist, 5(9), 444–454.
2. Robinson, K. (2006). *Do schools kill creativity?* TED Talk.
3. Csikszentmihalyi, M. (1996). *Creativity: Flow and the Psychology of Discovery and Invention*. Harper Perennial.
4. Craft, A. (2001). *Creativity in Education*. Continuum.
5. Begimqulov, U.K. (2020). *Pedagogik faoliyatda ijodkorlikning ahamiyati*. Toshkent: TDPU nashriyoti.
6. Turdimurodova, G.N. (2019). *Dars jarayonida innovatsion yondashuvlar*. "Ta'lim innovatsiyalari" ilmiy jurnali, 2(3), 45–49.
7. Ismoilova, M.X. (2021). *Ijodiy o'qituvchi kompetensiyalarini shakllantirishning dolzarb masalalari*. "O'zbek pedagogikoti" jurnali, 1(1), 21–27.
8. Sternberg, R. J., & Lubart, T. I. (1999). *The concept of creativity: Prospects and paradigms*. Handbook of Creativity.
9. OECD (2018). *Teaching for the 21st Century: Effective Learning Environments*.
10. Yusupov, B. (2022). *O'zbekiston ta'lim tizimida ijodiy yondashuvga bo'lgan munosabatlar*. "Ilm va Taraqqiyot" jurnali, 4(7), 61–67.